

Murska Straža

Glasiło obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravništvo v Radgoni, Murska ulica
štev. 184. — Telefonska štev. 31.
Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto zjutraj in stane s poštnino
vred za vse leto 15 K, za pol leta 7 K 50 v.,
za četrt leta 3 K 80 vin.

INSERATI: Ena petstolpna petivrstna 40 vinarjev.
Pri večkratni objavi primeren popust.

Prekmurje zasedeno.

Radgona, dne 12. avgusta 1919.

Danes približno ob 4. uri zjutraj so jugoslovanske čete na več mestih prekoračile bivšo ogrsko mejo in pričele prodirati v Prekmurje.

Dne 6. avgusta je objavil ljubljanski dopisni urad sledečo depešo iz Beograda: Francosko poslaništvo je obvestilo kraljestvo vlado, da je mirovna konferenca v Parizu definitivno priznala našemu kraljestvu ozemlje Prekmurja in da je pristala na to, da to ozemlje takoj zasedejo naše čete.

Še pred par dnevi so prihajali iz Prekmurja obupni glasovi. Boljševiki so pripravljali splošen nabor od 18.—45. leta, zlasti pa so grozili s strogo rekvizicijo žita, ki je imela namen, spraviti čim večje množine živil iz bogate slovenske pokrajine v nerodovitno Madžarsko in njena številna mesta. Rojaki onkraj Mure so nas milo prosili, da jih rešimo boljševiško-madžarskega jarma, katerega se sami niso mogli otresti in ki se je boljbolj zajedal v njihovo telo.

Naši delegaciji v Parizu se imamo zahvaliti, da se je vroča želja Prekmurcev uresničila in da danes nosijo naše čete y prekmurske vasi, na prekmurska polja trobojni prapor ujedinjenih Jugoslovanov.

Prekmurske Slovenci so preostanek panonskih Slovencev, ki so tvorili pod knezoma Pribinom in Kocljem nezavisno državo (840—874) med Donavo in Dravo s Ptujem. V bojih s Turki in Madžari se je njih število krčilo bolj in bolj, mnogo se jih je ponemčilo, še več pomadžarilo, strnjeno bivajo sedaj samo med Muro in Rabo, Kučnico in Krko. Silno pristranska madžarska statistika je naštel na tem ozemlju, katerega periferijo tvori na severu Monošter na jugu Čentiba med 115.917 prebivalci 72.459 Slovencev v resnici pa iznaša njihovo število več ket 100.000.

Teh 100.000 se danes vrača k lastnemu narodu, s katerim ga veže ista kri, isti jezik, ista narodna duša. Vse prizadevanje Madžaroy, da pritegnejo ta del našega naroda k svojemu umirajočemu „magyar nemzet“, ni moglo izruvat narodne samozavesti panonskih Slovencev. Vrli narodni inteligenti, kot oba Küzmiča, Košič, Ivanoczy, J. Klekl, Kühar in drugi so netili spoštovanje in ljubezen do ljubke domače govorice in dajali ubogemu ljudstvu nekaj duševne hrane v slovenskem jeziku, pisali mu knjige in časopise. Ob prehodu v novu dobo svojega življenja se klanja slovensko Prekmurje svojim redkim narodnim delavcem, katerih ne mala zasluga je, da tisoči prekmurskih Slovencev danes navdušeno pozdravljajo prapor jugoslovanske vojske.

Prekmurje reprezentira veliko gospodarsko moč in ga čaka v Jugoslaviji najlepša bodočnost, če se bodo vedele s pametno, nepotvorjeno demokratično politiko združiti njegove sile z razvojem celokupne države, vsega troedinega naroda. Zato je pa treba mnogo dela in še več nesebične ljubezni do tega vrlega ljudstva.

Danes Mura šumi radostno, ker so padle tudi spone, ki so še par dnevi vezale slovenske brate na ogrski strani. Solnce svobode je obisnilo prekmurske griče, Rabo in Lendavo, solnce davnih dedov, veselje Pribina in Kocelja. Pod tem solncem naj bi tisočem naših osvobojenih bratov vzkliči lepši dnevi, kot so jih imeli doslej.

Prekmurski Slovenci, pozdravljeni v Jugoslaviji!

Pred zasedbo.

Iz Štrigove nam poročajo dne 10. t. m.: Dan rešitve našega Prekmurja je vendarle napočil. Številne vojaške čete se zbirajo ob Muri med Radgono in Murskim Središčem. Ligija v Štrigovi se je pričela že razpuščati, ker se je nenadoma razširila vesela novica, da se bo Prekmurje zasedlo. Nekateri odpuščeni legijonarji so bili že v Zagrebu in so se vriskaje vrnili k svoji četi. Zalagajo se z municijo, čistijo orožje in obleko ter pojejo bojne pesmi. Čakali so na okupacijo in so je sedaj tudi ućakali. S tem, da so vstopili v legijo, so se izpostavili nevarnosti, da ne bodo mogli nikdar več domov, ako bi Prekmurje ostalo pod Madžarsko. Ti bodo šli zdaj zmagoslavno v svoje rojstne vasi! Zanimivo je, da so se madžaroni iz D. Lendve izjavili proti okupaciji. To je sicer razumljivo. Manj razumljivo je, da so to izjavili v imenu „prekmurskega ljudstva“. Prekmursko ljudstvo je takoj protestiralo proti tem s posebno izjavo, katero je v prvem trenutku podpisalo 1000 Prekmurcev, večinoma samih uglednih kmetov, in sicer brez vsake agitacije. Sicer to ni bilo rayno potrebno, ker D. Lendavskih madžaronov itak nihče ne posluša, vendar je to dobro znamenje velikega jugoslovanskega patriotizma naših Prekmurcev. Svojo izjavo so poslali Prekmurci komandi posadke v Čakovcu.

Bela garda kapitulirala.

Dan pred zasedbo, dne 11. t. m. je bela garda, ki je sestavljena iz madžaronskih elementov in je v zadnjem trenutku pritegnila tudi več bivših boljševikov v svoje vrste, sklenila se udati jugoslovanskim četam in je poslala iz Murske Sobote v Radgono dva častnika — parlamenterja.

Zasedba Prekmurja poverjena dravski in savski diviziji.

Zasedba Prekmurja se je poverila dravski in savski diviziji. Dravska divizija ima obvladati zgornji del, savska divizija pa spodnji del. V Radgono je prišlo v pondeljek dne 11. t. m.

mного vojaštva raznih polkov in formacij. V mesto je vladala nenavadna živahnost. Z vojaškim avtomobilom se je pripeljal tudi general Smiljanić, poveljnik dravske divizije v Ljubljani.

Pohod naših čet.

Okrog 4. ure zjutraj so naše čete odpravile stoletno državno mejo onkraj Mure, med Radgono in M. Soboto, ki je v prid neñasitnim tujcem ločila slovensko ljudstvo v dva dela, ki sta se razvijala vsak v svojih posebnih razmerah: eden pod nemškim, drugi pod madžarskim bičem. Drugi oddelki so šli proti severu. Povsod so jih pozdravljali veseli jutranji pozdravi, povsod radostni vzkliči naroda, ki se je čutil obsojenega na smrt a se je v plapolanju jugoslovanske trobojnice vzbudil k novemu življenju. Naše čete so v vsaki vasi radostno pozdravili kot osvoboditelje in brate.

Razglas komande drav. prekmurskega odreda.

Z današnjim dnevom stopijo jugoslovanske čete na Vašo zemljo, da Vam prinesejo svobodo od tisočletnega jarma. Zastopniki zveznik držav v Parizu so sklenili, da se slovensko Prekmurje priklopi jugoslovanski državi in naše čete imajo nalog izvršiti ta sklep. Prihajamo k Vam kot prijatelji in bratje, z Vami ene krvi in enega jezika. Sedaj naj bode konec Vašega trpljenja. Ostanite mirni, pokoravajte se poveljem in naredbam naših oblasti. Prihajamo k Vam v prepričanju, da nam bodete sami pomagali vzdrževati red in onemogočiti vsako rovarenje gotovih delamrznih in roparskih elementov, ki jih je morebiti med vami zapustil madžarski boljševizem. Nemirneže bode zadela zaslužena kazen; vsem drugim pa bodo naše čete varovale osebnost in lastnino. — Končano je Vaše trpljenje, konec je boljševiške strahovlade, kot svobodni državljani si sedaj uredite svoje domove s pridnim delom, redom in spoštovanjem zasebne lastnine. Bog živi Vas — prekmurske Slovenci — najmlajše sinove svobodne Jugoslavije. Dne 12. avgusta 1919. Komandant: podpolkovnik Uzorinac, l. r. — Ta razglas je izdan v slovenščini in pa v domačem narečju ter so ga naše čete pri pohodu delile med prebivalstvo oziroma nalepljale na javna mesta.

Kaj pa Monošter (St. Gothard) z okolico?

Jugoslovanske čete so zasedle samo ono ozemlje, katerega je pariški svet devetorice (teritorijalna komisija) določil kot nesporno slovensko ozemlje in ga zavaroval z primernimi geografičnimi mejami. Predlog sveta devetorice je sprejel tudi vrhovni svet petorice. V to ozemlje pa ne spada več St. Gothard z okoliškimi slovenskimi vasi in je njegova usoda še negotova. Kakor nam poročajo, je slovensko prebivalstvo v Monoštru in okolici podalo izjavo, da hoče pripasti Jugoslaviji. Ta izjava se je takoj odposlala naši mirovni delegaciji v Parizu. Odločitev pade te dni.

Ljudski tabor v Beltincih.

V nedeljo dne 17. avgusta se vrši v Beltincih velik ljudski tabor, kjer bo celoskupno Prekmurje prvič pozdravilo svojo svobodo in ujedinjenje.

Naše čete zavzele Mursko Soboto.

(Uradno poročilo z dne 12. avgusta.)

Na podlagi odločitve v Parizu nam je konferenca priznala Prekmurje in sporočila oficijelno, da ga okupiramo. Danes so se pričela operacije za zavzetje Prekmurja. Bela garda se je umaknila, rdeča pa razpršila in položila orožje. Narod z navdušenjem pričakuje osvoboditelje. Naše čete so zavzele Mursko Soboto ob 8. uri zjutraj in zaplenile 4 topove, nekaj tisoč pušk, mnogo municije, 1 lokomotivo itd. V Pattyanidi, severno Murske Sobote, je prišla naša konjenica ter zaplenila velika municijska skladišča. Pohod se nadaljuje, dokler ne prispe naše čete na določeno točko.

Celo Prekmurje zasedeno brez bojev.

Naše čete so dne 12. ozir. 13. avgusta dosegle določeno črto, ki tvori novo mejo med našo kraljevino in Ogrsko. Zasedba se je izvršila brez bojev in drugih težkoč.

Meje jugoslovanskega Prekmurja.

Jugoslovanska državna meja, ki se pri Pridahofu zasuje v smer proti ogrski meji, tvori v bližini prekmurske vasi Karolifalva nepravilen trikot, v katerem leži Radgona z okoliškimi vasi. Severozahodno tega trikota se nahaja Obrajna, ki leži v Nemški Avstriji. Pri prvi vasi Karolifalva teče jugoslovanska meja točno po prejšnji štajersko-ogrski meji do vasi Gedoudvar, kjer zavije po grebenu tamošnjih hribov na vzhod v bližino vasi Orfalu, katere usoda zaeno s severno ležečim Monoštrum še ni definitivno določena. Južno vasi Orfalu se spusti mejna načrta do vasi Szécsiszentlások, kjer pripade Jugoslaviji nekoliko madžarskih vasi. Tu se konča okraj Murska Sobota in se začneja okraj Dolnja Lendva. Meja teče po hribrih navzdol vzhodno Dolnje Lendve tako, da pripade Dolnja Lendva z vasi Csentevölgy, Pinče, Lendvajfalu Jugoslaviji. Te meje so določene definitivno in jih mirovna konferenca ne bo spremenila niti v našo korist niti v našo škodo.

Preskrba Prekmurja z raznimi potrebščinami.

V Prekmurju zelo primanjkuje sol, petrolej, vžigalnice, železo, poljedelsko orodje, blago za obleko, platno in drugo. Vlada bo poskrbela, da bodo osvobojeni rojaki čimprej dobili najnujnejše potrebščine. Preskrba bo pač nekoliko težavnejša, ker ni železniške zveze, vendar so Prekmurci lahko prepričani, da bo kmalu zavladalo docela drugačno življenje kot so ga imeli pod madžarsko nadvlado. Sami bodo odločali o svojih zahtevah in pravicah. Poskrbela se bode, da se otvori v Prekmurju gospodarska zadruga, ki bo prodajala razne potrebščine po zmernejših cenah nego trgovci. Obenem bo ta zadruga kupovala od kmetov njihove pridelke in skrbela, da jih bodo prodali po najvišji dnevni ceni, ker zadruga ne išče nobenega dobička. Tudi slovenski denarni zavod bo pričel v najkrajšem času poslovati v Murski Soboti.

Politični krogotog.

Poslednji dnevi prinašajo zanimive in značilne politične dogodke. Zlasti poučen je ogrski preobrat. Čeprav je bil vsak politik prepričan, da so ogrskemu boljševizmu dnevi šteti, je vendar došel njegov padec nekako nepričakovano, morda prezgodaj, nego smo računali. Boljševiško vladno je zamenila socialistična, ki pa se je vzdržala samo par ur. Medtem so se zopet zbrali razni stebri prednovemberskih političnih sistemov in so odposlali posebno vojaško odposlanstvo k zvitemu Habsburgu, nadvojvodi Jožefu. Ta gospod je bil tekom 10 mesecev reakcionar, socialist in boljševik in je znano, da ima od vseh Habsburgovcev najbolj praktičen razum ter

posebno nadarjenost za spoznavanje političnih vetrov. Vojaško odposlanstvo ga je prosilo, naj bi on prevzel vodstvo dežele in rešil Madžarsko pogina. Nadvojvoda Jožef se je temu vabilu takoj odzval in še tistega dne so morali odstopiti socialistični ministri. Vlado je prevzelo ministrstvo, sestavljeno iz vodilnih oseb madžarskega meščanstva, moške, katerim je lahko zaupal pokojni Tisza. Nadvojvoda Jožef povdarja v svoji brzojavki na francoskega ministrskega predsednika, »starega tigra« Clemenceauja, da hoče z terorjem urediti razmere na Ogrskem in pripraviti pogoje za mirovna pogajanja.

Med boljševikom Bela Kuhnom in reakcionarjem Habsburgom leži samo par ur. Vsak izmed njiju pa predstavlja svoj svet; med njima ni mogoč kompromis ali sporazum. Jožef Habsburg zastopa staro politično ideologijo, kateri je dal najkrepkejši izraz francoski kralj Ludvik: »Država sem jaz«. Bela Kuhn (v kolikor ni bil Madžar) zastopa ekstrem nasprotne ideologije, po kateri je ljudstvo edin suvereni vladar. Za ta dva sveta je preteklo neizmerno krvi in solza. Oba predstavljata, kako težko se mora človeštvo boriti proti svojemu največjemu sovražniku — samemu sebi. Prvi svet so ustvarile prvotne sile socialnega razvoja, drugi svet pa je sad kulturnega razvoja, kateri šele je dal človeka človeštvu in človeštvo človeku.

Glasovi, ki prihajajo z zapada, iz Rusije in drugod, kažejo, da so revolucionarne sile opešale in da na obzorju zopet vstaja reakcija. Francoska revolucija je rodila Napoleona, prevrat l. 1848 je izzval absolutizem itd., da ne gledamo nazaj v zgodovino. Materija ima svoj krogotok: zdi se, da ga ima tudi politika. Velike revolucije rode velike reakcije; ekstremi rode ekstreme. Gotovo je, da dandanes ne bo mogoča reakcija v tisti obliki, kot je lahko bila še pred enim stoletjem. Gotovo pa je tudi, da razvoj socialnega in kulturnega življenja ne bo tako daleč, kot bi lahko bil izza teh silnih revolucionarnih gibanj. Evropska diplomacija je hotela ustvariti nekako Zvezo narodov, ki bi bila temelj pravične in demokratične ureditve sveta, ampak zadnji čas se je že odkrito razpravljalo o tem, da se misel Zveze narodov opusti in se ustvari zgolj zveza velesil — torej »sveta alianca«, urejena po sodobnih političnih, socialnih in gospodarskih razmerah.

Tedenske novice.

Radgono je zapustil splošno priljubljeni poveljnik tukajšnje posadke karlovskega bataljona, gospod Mirko M. Pogledič. Z njim izgube radgonski Slovenci veliko oporo, zakaj gospod major je bil s svojimi zmožnostmi in s svojim simpatičnim značajem ravno tu na meji najboljši predstavitelj Jugoslavije. Udeleževal se je s svojimi častniki društvenega gibanja radgonskih Slovencev, ščitil naše pravice in zahteve, pa ostane vsem v najboljšem spominu.

Tržaški dogodki. V nedeljo, dne 3. avgusta so priredili tržaški socialisti izlet otrok s stariši v tržaško okolico. Ko so se otroci zvečer vračali, je nastal prepir med socialisti in karabinerji. Karabinerji so streljali ter je bilo več mrtvih in ranjenih žrtev. Drugi dan so socialisti protestirali s štrajkom, toda Italijani so pod vodstvom laških častnikov priredili protidemonstracijo ter so se spravili tudi nad uboge, pri stvarih povsem nedolžne Slovence. Vlomili so v »Čitalnico« v uredništvo »Edinosti«, v slovenske šole in dr. Uničili so vse pohištvo, knjige in spise ter pometali na ulice. O teh dogodkih se je razpravljalo v italijanskem parlamentu, kjer so socialisti vložili ostro interpelacijo.

340 vagonov petroleja za Jugoslavijo se nahaja v Slavoniji. Petrolej je prispel iz Amerike. Razdeli ga monopolna uprava po zmernih cenah.

Iz Amerike ne dobimo sladkorja dva ali tri mesece, ker je ameriška vlada začasno prepovedala izvoz.

Dekliški zavod „Vesna“ v Mariboru. V Mariboru je dolgo let deloval zavod »Töchterheim«, ki je nudil deklicam višjo izobrazbo in pouk v raznih gospodinskih strokah. Ta zavod je sedaj prešel v slovenske roke in se nahajajo v njem sledeče šole, ki pričnejo z rednim poukom 20. septembra 1919. I. Višja dekliška šola

s posebnim ozirom na gospodinske poklice, ki je triletna. Letos se prične 1. letnik. Sprejemni pogoji za to šolo so: Dovršeni 3. meščanski razred, ali pa kaka višja organizirana ljudska šola. V zadnjem slučaju morajo učenke napraviti sprejemni izpit, ki se bo vršil 13. septembra 1919. Pred vsem se bo upoštevala splošna izobrazba in nadarjenost učenk. II. Ženska obrtna šola, ki obsega istotako 3 letnike. Letos se začne s prvim letnikom. Sprejemni pogoji za to šolo so: Učenka naj s šolsko odpustnico dokaže, da je dopolnila najmanj 14. leto in da je zadostila šolski obveznosti. Poleg tega naj bode tudi telesno sposobna za svoj poklic. III. Kuharsko-gospodinska šola, ki traja eno leto. Učenka naj dokaže, da je dopolnila najmanj 16 leto in da je zadostila šolski obveznosti. IV. Med letom so bodo vršili od časa do časa razni krajši strokovni tečaji, n. pr. za vazenje, kuhanje, likanje, konzerviranje sadja itd., ki bodo pa pravočasno objavljeni v dnevnikih časopisih. V zavodu se nahaja penzjonat, v katerem je prostora za 40 učenk. Vse učenke, ki želijo biti sprejete v katerokoli teh šol, naj vpošljejo najkasneje do 1. septembra 1919 svojo lastnoročno pisano prošnjo za sprejem, krstni list in zadnje šolsko spričevalo na Dekliški zavod »Vesna« v Mariboru. V penzjonat se sprejemajo učenke na hrano in stanovanje, ki obiskujejo kako drugo šolo n. pr. gimnazijo. Natančna pojasnila in prospekte razpošilja vodstvo Dekliškega zavoda »Vesna« v Mariboru.

Davkoplačevalci. Bliza se čas, ko se bodo zamenjavale žigosane (pečatene) jugoslovanske krone za novi državni dinar. Ker se vam bode s tem odtegnilo veliko bankovcev in ker se bode menda že z 1. septembrom začel pobirati davek v dinarjih, svetujem nujno vsem davkoplačevalcem, da poravnajo davek vsaj za tekoče leto pred 1. septembrom. Kdor bi tega ne storil, bo oškodovan precej občutno, kajti po prvem septembru bo moral za vsak dinar predpisanega davka plačati najbrže 3 krone, ali pa jeden dinar, za katerega bo dal 3 krone, medtem ko sedaj dotični znesek z eno krono poravna. Mislim namreč, da se predpis davka ne bo skrčil kakor vrednost krone, ampak da predpisani davek ostane z istim zneskom tudi v dinarjih veljavi. Ako ima namreč davkoplačevalec sedaj predpisanega davka 1000 K, znašal bode najbrže davek potem 1000 dinarjev, in ako ne plača pred 1. septembrom davka po 1000 kron, plačati moral bode pozneje 1000 dinarjev, za katere je dal 3000 kron. Da se pa tega obvarujete, vzamite davčne knjižice ali pa poštno položnico in poravnajte nemudoma davke. Kuharič.

Ljudska knjižnica v Radgoni se otvori in ima začasen sedež v Posojilnici v Gornji Radgoni. Knjige se bodo delile vsako nedeljo od 10.—12. ure in ob četrtek od 14.—16. ure.

Ljutomer. Dne 8. avgusta popoldan je Dragotin Novak, načelnik ljutomerskega »Orla« ujel nevarnega roparja Lešnika, po domače Trokša, katerega je orožništvo zasledovalo že več let. Ropar se ni mogel iztrgati krepki roki g. Novaka, ki ga je izročil takoj ljutomerskim orožnikom v varstvo. Lešnik, ki se je skrival v Medžimurju, je vzbujal mnogo strahu tamošnjim posestnikom in viničarjem, ker se je družil z drugimi tatovi in storil že mnogo slabega.

Za koroški Narodni svet. Načelnstvo Posojilnice v Gornji Radgoni je podarilo Narodnem svetu za Koroško podporo v znesku 1000 K in je prejelo te dni zahvalo, kjer piše Narodni svet med drugim: »Povdarjati moramo posebej, da nas je nakazana podpora tembolj razveselila, ker se je ravno Radgona med prvimi oglasila in v tem pokazala, da imajo bratje na naših narodnih mejah največje razumevanje za naše narodno delo na Koroškem«.

Spodnještajerski nemčurji in »Gewaltfrieden«. »Wiener Stimmen« priobčujejo v številki z dne 1. avgusta t. l. obupen protest spodnještajerskih »itshov«, »eggov« in drugih podobnih bastardov proti odločitvi mirovne konference, ki noče slovenskega ljudstva severno Drave na ljubo nemčurjskim uradnikom, trgovcem in mesarjem žrtvovati Nemški Avstriji, kjer bi lahko te dvoživke ostale na svojih mestih in izpijale mozek našemu ljudstvu. Da bi bili ta kraji nemški, tega jim ne verjame

Oj ta prvi!

Odlomki iz dnevnika nekega pisarja.

20. junija.

Danes zjutraj sem sklenil temeljit obračun s svojim življenjem in izkrtačil svojo vest. Priznati moram, da delam ta obračun veliko bolj točno kakor n. pr. z gospodinjo ali z upniki. Še večja razlika je v tem, da s perijodičnim izpraševanjem vesti, ki mi prihaja navadno izza 20. vsakega meseca, storim in pokažem dober sklep, se poboljšati in sploh ne več grešiti. Konstatiram, da je prvi dan mojega moralnega ozdravljenja obenem zadnji maček v enem izmed dvanajstih mesecev.

Stvar pa je taka: Danes zjutraj, ko sem vlačil na svoje krake edine hlače, kar jih imam za vsakdanji in paradni nastop, sem opazil dvoje: hlače so dobile na dveh značilnih mestih precej velike luknje, na stolcu pa je ležala denarna listnica. S spodobnostjo človeka, ki pozna predpise o lepem vedenju, sem dvignil mojo malo damico (tako pravim v izkrokani družbi stari listnici), ji pritisnil dolg poljub (zakaj ona je moj davni ideal) in sem, oprostite, razgalil njene nežne, sicer že na vseh koncih in krajih gubave, praskave, šekaste, lišaste ude ter prebrskal po njih. Kakšno razočaranje! V listnici leži celih 5 K beri in piši: pet kron!

V tem grozopolnem trenutku je potemnelo v moji s vsemi modrostmi in pisarniški potrebnostmi nabasani škricovski glavi in kakor zvezdica je zabingjalo eno edino upanje: prvi je blizu! Oj prvi v mesecu, srečni, ljubljani, blaženi dan! Kakor jelen travo ali žejna gazelica vodo, sem zavohal s vsem svojim telesom in s vso svojo dušo njegovo milo bližino.

Sklenil sem takoj, da se temeljito poboljšam. Krokranje, ljudje božji, kako grda razvada je to! Človek mora živeti solidno in pošteno — no, saj ne trdim, en brizganec ali pa dva, ampak en gros, prijatelji, to ne gre in ne sme iti. Zato obljubljam spricho Prvega, katerega iz posebnega spoštovanja pišem zanaprej z veliko začetnico, da ze hočem poboljšati in ne zahajati nič več v Jankovo gostilno. V zastavo te svoje zaobljube položim mojo malo „damico“ s vso njeno vsebino.

22. junija.

Bratje, hudo je živeti. Spoznavam, da imajo prav tisti, ki trde, da je vse črno. Res, nič ni svetlega in jasnega v tej solzni dolini; samo trpljenje, skušnjava in paragrafi. Če n. pr. krokaš, itak nisi mnogo vreden in — plača je preslaba; no solidnemu človeku pa sam Bog pomagaj! Včeraj mi je gospodinja zakrpala hlače, da izgledajo kot bi imele očale na zadnji strani svojega častitljivega obraza. Sreča je, da imam nekoliko daljšo suknjo, da upam, da te očale ne bodo ugledale solnca.

23. junija.

Nova smola! Danes dežuje pa sem moral nehote konstatirati, da moji (seveda edini) čevlji bolehalo na splošni paralizi. Najhuje je na podlatih, dočim so pete itak že davno odklesane in pokopane — bogvekje. Moja gospodinja pravi, da se zastopi samo na hlače. Saj je zlata duša in bi mi že pomagala, ampak — „čevlje krpa naj kopitar“. Ta preklicani „kopitar“ pa računa za tak popravek več kot iznaša vsa moja pasiva z vrednostjo bivše aktive vred.

24. junija.

Najbolj na svetu sovražim šefe. Ti siti ljudje imajo največji užitek v tem, da popoldne zbadajo in sekirijo (recte sekirajo) svoje „podrejene“. Pomislite, tak škandal: danes me pokliče ta sita zver k sebi, prekriža noge na fotelju in na široko puhne iz svoje lokomotive najrazlične pline prebayljenega kosila. „Oprostite“, laže, „ampak pazite nekoliko tudi na zunanost“ (pri tem potepnje svojo novo suknjo in napravi zadovoljno grimaso). „Zakaj“, nadaljuje, „Če pogledamo vaš ovratnik s krayato vred — saj ne preziram revežev, ampak — no, trdim, da bi se ga sramoval moj hlapec. Držite pred očmi (jaz sem v resnici napel oči in dvignil obrve), da ste takorekoč uradnik in da zavzimate malo višje, kako se že pravi? — — socialno stališče. O srajci — nihil nisi bene, zastopite, kakor o mrtvih. Da pridemo k suknji, saj bi še bila, če prištejemo ozir na draginjo, ampak izprašiti bi jo morali, recimo, vsaj trikrat na teden (to se

je gospod: šefu koleno). Ampak hlače, prijatelj, so pa res izpod kritike. (Oči g. šefa se širijo, obrvi vstajajo; moje oči mižajo, obrvi se stiskajo). Helo, pogledjte te čevlje. Prijatelj, to pa je škandal Dvignite nogo — tako. Prsti vam m. le ven in mesto nogavic vidim kose starega časopisa“. (Gospod šef je dobil krč v obrazu. Kako ga je pačil ta človokoljubni smeh!) Pauza. V moji glavi je temnelo, le v globini srca je kljuvalo tiho upanje, da se me šef usmili in mi s svojo težko mecensko roko stisne kak obolus... „Pojdite, prijatelj, in glejte, da bo takoj izza prvega, ko prejmete svojo mesečno plačo, v tem oziru in v tem smislu popolnoma drugače. Medtem pa — ali bi Vam ne hotel kateri vaš tovariš posoditi čevljev in, recimo, ovratnika? ... Pojdite, gospod ipsilon“.

Z ozirom na človekoljubnost in nevarnost boljševizma se vzdržim vsakega komentarja

25. junija.

Prijatelji so res velika vrednost v našem revnem življenju. Moj tovariš v peresu in v čaši, gospod lks, je tako srečen (izjemoma), da ima dva para dobrih čevljev. Po natančnem predvarku glede širivosti, dolgoti in obsega (v cm³), sem dognal, da so moje noge ustvarjene približno po istem kopitu in da bom na podlagi tega dejstva lahko izboljšal svojo zunanost, začevši od spodaj navzgor. Dobri prijatelji in pametni šefi, ki dajajo modre nasvete, so pa res nekaj v življenju!

26. junija.

Danes sem se unival z zadnjim kosom mila. Pogledal sem svoj obraz: če bi ne živel tako solidno, bi se pod vplivom vinskih duhov in recimo pred velikim zrcalom prav resno predstavil temu čudnemu kosmatincu. Pa to me niti ni začudilo preveč; vem dobro, kako dolgo nisem bil pri brivcu — „ampak čudež je v tem, da šef ni tega opazil! Edina verjetna točka v razlagi tega problema bi bila, da je šef kot priznan in diplomiran lenuh ravno v tem oziru precej površen in človek pri njem res ni na jasnem, kakšne namene ima pravzaprav s svojim strniščem na obrazu.“

27. junija.

Kratkomalo: moj položaj je nevzdržljiv. Oj Prvi, zaželjeni, ljubljani, zaljubljeni Prvi! V glavi so mi pode obupne misli in nadlegujejo mojo pamet kakor mušice in komarji nežno pastirico. V želodcu se pode pajki in davni vinski duhovi strašijo v žylic cel večer in še pozno v noč. Če pogledam noge, ne vem, ali jih naj položim navzgor; če pogledam truplo z glavo, ne vem, ali ga naj položim navzdol. Bežim pred ljudmi kakor puščavnik, zakaj vem dobro, da za mene ni kredita in ne usmiljenja. Moja vera, upanje in ljubezen je strujena v eno samo čustvo: Prvi; Po mojem čvrstem prepričanju se zemlja ne vrti na svoji osi, marveč na Prvem. Ta Prvi je začetek in konec našega solnčnega sistema.

Tudi mojim prijateljem se pozna konec meseca. Pravijo, da so suhi; hodijo neobriti okrog in umivajo se najbrž tudi brez mila. Prijatelja Onikrona sem srečal včeraj v neki zakotni ulici, koder sem se skrival na potu iz pisarne in komaj da si nisva razbila buč ob oglu ulice, s tako močjo sva trčila na sramotnem begu. „Kam, prijatelj?“ vprašam odprtih ust. Onikron se nekoliko zamisli, zgrabi za zadnji gumb moje suknje in pravi skrivnostno: „Po dolgi ulici se pravkar sprehaja moja Lina. Srce se mi krči bolečine, toda videti je ne smem in ne smem... Ali imaš par kronc... Pardon, saj vem, ti si bolj suh kot jaz... Adijo, adijo...“ In hiti kakor kuga. Tudi ljubezen je strašna od 20. v mesecu in od 1. do 2. v prihodnjem mesecu. Še to, še to! Moj Bog!

28. junija.

Danes popoldne — koledarji pravijo, da je nedelja — grem sam, brez prijateljev in „z misli obupnimi“ na sprehod proti Žetincem. Saj ne trdim, da bi bila moja zunanost ravno spodobna, ampak — že moji čevlji kažejo čvrsti namen, poboljšati se takoj po Prvem. Dober namen pa bi se moralo vpoštevati, ljudje božji! No, grem in — srečam vojaško patrulo. Fantje me ustavijo, vprašajo za legitimacijo; moja vest je kajpa povsem mirna, zanesljivo sem politično in moralno — saj ni nobenih pomislekov proti meni. Toda patrula gleda, gleda — primerja

mene z papirjem in papir z menoj — in vsi majejo z glavo. Fantje ne verujejo, da bi bil jaz uradnik kakor omenja legitimacija. Tudi osebni opis se ni strinjal z mojo donkihotsko prikaznijo. Bil sem aretiran Tak škandal, kaj ne?! Ženejo me torej nazaj v mesto in moj obraz se kvasi kot zeljnata glava v kmečki kadi. Čim bližje smo mestu, tembolj lezem vase. Ti hudiči niso predobri, da bi me ne gnali kar po dolgi ulici, koder nisem hodil že kakih 8 dni, ker sem se bal spodobnih obrazov in najmodernejše toaete mladih gospodičin. „Pusti me, brate“, lepo nagovarjam stražnika in se cmerim. „A jok, ne češ ti pobječi, cigane!“ mi „hofira“ oboroženi brat v SHS. Kmalu potem je moja nesreča dosegla vrhunec, zakaj bili smo na dolgi ulici.

Pero mi je opešalo. Duša se krči od revmatizma moje sramote. V ušesih mi šumi smeh cele dolge ulice, vseh oken in vrat, mladih in starih obrazov. Najbolj pa se je smejal moj nedosežni ideal. Perduto, perduto! Kaj je bilo potem, kako sem dokazal svojo istovetnost in bil brez posebnih pardonov oproščen, in kako sem se vrnil na stanovanje, sploh ni več zanimivo... Izgubljen, izgubljen!

29. junija.

Danes nisem mogel v pisarno. Imam lahko vročnico. Je že prav tako.

Pusto je na svetu. Žalostno.

30. junija.

Polagoma svita. Skozi polsen moje revščine se prikazujejo v medlih obrisih nove hlače, popravljeni čevlji; perica nosi oprane srajce in bele ovratnike pa jih polaga na mizu; nova kravata rdi in zeleni iz daljave; kozarec zyenkeče, vino ščegeče, želodec se vzbuja iz svoje letargije in moje kocine na obrazu že omedlevajo od strahu pred milom in pred britvo. Vse to se vrši v izvestni daljavi, komaj vidno in komaj slišno... Zakaj njega še ni, ki rožlja z denarji in našteva v drhteče uradniške roke bankovce, vse pravilno žigosane in natančno preštete. V tem velikem trenutku se redkokdo spomni, kaj je hotel reči: premala plača, ne dá se izhajati. O, da se ljudje božji: le glejte, toliko in toliko denarja imam v roki! Pa recite, da ni lepo življenje?

No, saj res ni tako hudo. Človek mora biti pravzaprav hvaležen onim, ki pišejo koledarje, da ima mesec junij le 30 dni. Pametna uredba! Sicer se niti nad šefom ne hudujem preveč. Ta gospod sploh ni napačen — nasprotno, ima precej krasnih lastnosti. No, vojaki so pa itak storili svojo dolžnost. Seveda, če moraš biti ti sam, recimo, z lastno kožo, objekt te dolžnosti, ni ravno prijetna reč, ampak navsezadnje. — Človeku se lahko marsikaj pripeti; s tem moramo vedno računati!

V resnici čutim, da ni tako hudo na svetu. Seveda: jutri je Prvi.

1. julija.

Prekličem vse takozvane „dobre sklepe“. Z gospodinjo se hočem pošteno pobotati glede stanovanja in hrane; bil sem pri brivcu, v trgovini; tudi čevljar je gotov z popravilom čevljev. Perica pa je v obče jako poštena ženska. Jutri, k večjemu pojutrnjem bom v resnici popravljen v „tem oziru in v tem smislu“. Ej, Prvi, dan veselja in blaženosti!

Le eno skrb imam danes: ali me bode moj lepi ideal hotel še pogledati? Bojim se, da ne! Zakaj ženskami je vedno križ. No, pa kaj moram — imam svojo malo „damico“, listnico denarja in še mnogo, mnogo življenja tja do 20. t. m. Dotlej, moj dnevnik, počivaj v miru!

Oglas iz starih časov. Izak Markel naznanja slavnemu norimberškemu občinstvu, da brije in striže vsak dan za dva novca in namaže za namek še lase z duhtečim mazilom. Se priporoča kot učitelj dece, hodi tudi po hišah in uči vse vrste plesa, izdeluje in popravlja obuvalo, podkuje konje, pomaga porodnicam. Pušča kri, nastavlja rožice in prodaja mažo za skornje in vse vrste dišav in papirja, slaniče, mali kruh, krtače za ribanje, mišnice in druge slaščice, Prodaja tudi korenine, ki ozdravijo srce, krompir, mesene klobasice, prah za bolhe in različno zelenjavo, pasti za podgane in mleko, maslo in sir.

O zdravstveni politiki.

Politika je delo javnosti za gmotni in нравni napredek človeške družbe. Žal da se v resnici le redkokateri politik približa temu načelu; zlasti pri nas je prišla politika na slab glas, ker smo se borili bolj za osebnosti in demagoška gesla, kot pa za cilje in načela.

Danes se mnogo piše in govori o socialni politiki, naglašajo se važnost gospodarske politike, toda zdravstvena politika, ki stremi za istimi cilji, gleda nekako ob strani in čaka, da dobi besedo. Zdravstvena politika je delo javnosti (družbe, država) za telesno zdravje ljudstva in je znanstveno utemeljena na takozvani socialni medicini. Socialna medicina opravi narod kot enoten organizem in skuša zdraviti njegove rane in bolezni ter podpirati njegov rast in razvoj.

Dolžnost političnega časopisja je, da govori tudi o zdravstveni politiki, ki mora zainteresirati najširje sloje za velike in pereče probleme ljudskega zdravja. V naslednjem hočemo na kratko razložiti namen in sredstva zdravstvene politike, uvažujoč, da jo čaka tudi v našem narodnem življenju še velika in važna vloga, kakor hitro se nekoliko ustalijo sodobne gospodarske in socialne razmere.

Vojna je postavila tudi na tem polju nov mejnik. Sicer se je že pred vojno mnogo razpravljalo o sredstvih, s katerimi ima narod ali država zabraniti širjenje sušice in spolnih bolezni, padanje porodov itd., pojavov, kateri silno slabe narodni organizem — vendar je šele svetovna vojna pokazala te rak — rane v pravi luči, obenem pa odprlo nove pereče probleme, katerih delovanje je danes še nedogledno.

Ako računamo celo ozemlje jugoslovanske države, tedaj moramo priznati, da je naš narod pretrpel težko izgubo, ki se ne bo dala tako lahko preboleti. Če uvažimo, da smo tekom vojnih let izgubili brez normalnega števila mrtvih okrog 14% celokupnega prebivalstva in če prištejemo k temu izgubo na običajnem številu porodov v zadnjih treh letih, lahko trdimo, da nas je v Jugoslaviji, kakršna je sedaj, približno 2 milijona manje, kot bi nas bilo, ako bi se ujediniili pred svetovno vojsko. Nismo pa izgubili samo 2 milijona ljudi, marveč so šle z njimi v grob milijarde narodnega premoženja, katero je amortizirano v vsakem živem članu naroda. Zdravstvena politika mora ceniti tudi vrednost posameznika, prav tako kot se v gospodarski politiki cenijo vrednosti raznih živih in mrtvih reči, ki tvorijo življensko glavnico naroda.

Indirektno smo izgubili nove milijone narodnega premoženja v vojnih pohabljenih, vdovah in sirotah, ki so ne le obremenili državo z novimi izdatki, marveč pomenijo tudi zmanjšanje delovne in pridobitne moči.

Že pred vojno je bilo na slovanskem jugu izredno mnogo tuberkuloznih (jetičnih); danes je ta bolezen vsled vojne prehrane in vojnih naporov uprav endemična, zlasti po mestih in v krajih, kjer vladajo slabe gospodarske in socialne razmere. Kar se tiče alkohola, smo eni izmed prvih v celi Evropi; to dejstvo nam je lahko škodovalo tudi v mednarodni politiki. Spolne bolezni so tekom vojne prodrle neverjetno globoko med naše ljudstvo. Zlasti se je razširila gonoreja (kapavec) pri ženskah, ki bo znatno vplivala na našo populacijo.

Posebno poglavje bi zaslužil nerazumni odgoj dojenčkov, ki ubija tisoče našega naraščaja že v prvem letu starosti. Vsi ti bi lahko živeli in dovolj dela ter jela bi bilo za njih na zemlji, ko bi se ženske vzgojevale za materinski poklic. (Konec prihodnjič).

Žensko vprašanje.

I.

Pravica se da sicer teptati, a uničiti nikdar. To nam je dokazala svetovna vojna, ki je razrušila v prah vso ono mogočno stavbo družabnega reda, osnovanega na temelju krivice. Ideje, ki so se prej skrivale v najglobljih koticih narodove duše, prihajajo sedaj na dan in zahtevajo, da se jih upošteva. Drug za drugim, kakor da bi se dogovorili, vstajajo upniki in zahtevajo od nove družbe to, česar prej niso mogli in smeli zahtevati. In eden izmed teh upnikov je tudi žena.

Žena je eden najvažnejših činiteljev v človeški družbi in najhujši nasprotnik ženske osamosvoje mora priznati, da bi bilo življenje brez ženskega srca tako vsakdanje in trdo. Oče vpliva otroku na razum, mati mu blaži srce in ga vzgaja, da postane spremenljivo za vse dobro in pošteno. In ravno blaga, poštena srca so za življenje tista, kar so solnčni žarki za naravo. Solnčni žarki pospešujejo rast, a dobra srca dajejo življenju zmisel in vsebino. Ali si je mogoče misliti večje in plemenitejše vloge od te, ki jo vrši ravno žena. Ne! In kako malo se ceni njeno delo za človeško družbo! Kaj cenijo niti vpošteva se ne! In pri vsej svoji ženski požrtvovalnosti in materinski glori je vendar žena v očeh današnje družbe neko nepotrebno zlo. Naravno, da se vsled takega naziranja žena ni mogla povzpeti z možem do tiste enakopravnosti, ki ji gre po božjih in naravnih zakonih. Pesniki sicer povzdigujejo ženo v oblake, ne morejo prehvaliti njene srčne kulture; lizuni se ji klanjajo po parketih in beznicah, na cesti in doma; zaljublenci je imenujejo „zaklad srca“ in oženjeni svojo „boljšo polovico“ in ji pripuščajo desno ali častno mesto. Ampak v življenju žena nima tistega častnega mesta, katerega po vsej pravici zasluži. Vse to novodobno obožavanje žene je le gola hinavščina. Na eni strani obožavanje, na drugi strani pa brezsrčno teptanje njenih pravic. Pojmovanje ženskih pravic je še vedno isto kot je bilo pri starih Rimljanih s tem razločkom, da žene pri tem narodu niso imele vstopa v javno življenje in jim je bilo tako prihranjeno marsikatero ponižanje. Pri starih Rimljanih in Grkih je bila žena sužnja, ki si je k večjemu v orkem rodbinskem krogu pridobila nekaj ugleda s svojim krepostnim življenjem. Šele krščanstvo je rešilo ženo spon, v katere jo je okovalo poganstvo. Protestanski filozof Paulsen pravi: „Krščanstvo je odkrilo smisel za lepoto in bogatstvo ženske narave“. Žena je ostala toliko časa enakopravna in enakovredna z možem, dokler je krščanski duh preveval javno in privatno življenje. Ko pa je začel veti krščanstvu nasproten duh, se je začelo majati tudi stališče žene v družbi in postala je sužnja, kot je bila prej. In taka sužnja je žena še danes povsod tam, kamor še ni segel vpliv krščanskih idej. Razloček je le ta, da se žena prejšnjih časov ni zavedela tako svojega

stališča in ni čutila kratenja svojih pravic, kakor to zadeva in čuti moderna žena. Ona vidi in ve, da je pravica tam, kjer je moč, namreč surova fizična moč. Ker je pa narava ni obdarila z isto močjo kakor moža, je bila vržena med vrsto brezpravnih bitij. Zaveda se pa tudi krivice, ki se ji je s tem storila in da pri odmerjanju pravic ne sme in ne more odločevati fizična moč ali slabost, ampak edinole duševna sila in bremena, katera je dolžna nositi v prosoh družbe.

Da žena duševno ni manjš sposobna od moža, dokazuje dejstvo, da deluje že dolgo v poklicih, kjer je treba zgolj duševnega napora. Novella, hči slovečega pravnikar Janeza de Andrea, je predavala na mesto očeta pravo. Helena Canozo je bila l. 1678 promovirana na univerzi v Padovi za doktorico modroslovja in sam papež ji je v posebnem pismu čestital. Lavra Bossi je učila v Bolonji na stolici za fizikalno-kemično stroko. Na slovstvenem polju so se mnoge žene že od nekdaj odlikovale in danes lahko naštejemo celo vrsto odličnih pesmic in pisateljic. Poleg tega so pa tudi poklici, za katere je sposobna edinole žena. Kdo ne pozna onih požrtvovalnih bitij v bolnišnicah, ki s svojo usmiljenostjo, požrtvovalnostjo prinesejo veselje v hišo žalosti in napolnijo bolnikovo srce z upom in uteho. Kot oskrbnice v sirotišnicah, otroških domovih, kot učiteljice-gospodinje v gospodinjstvih šolah so storile nešteto dobrega. Kdor pa je doslej dvomil o ženski sposobnosti, temu je morala vojska razbliniti vse dvome. Čudeže požrtvovalnosti in neumornega dela je vršila žena, v prvi vrsti kmečka žena, na katero se je uprla vsa prehrana, medtem ko je moral mož z v brezdelju ležati v strelskem jarku.

Po pravici se vprašuje žena, odkod tolik prepad med pravicami moža in njenimi pravicami, ko je vendar že nešteto krat doprinesla dokaz svoje sposobnosti in svojih zaslug za družbo?

Razne vesti.

Radi enega vinarja. Nekemu kmetu je poslal bivši c. kr. davčni urad nalog, naj plača zavstali davek v znes 9 K 99 v. Prišel je osebno k davkarji in položil na mizo 10 K. Na to je prejel pobotnico in vinar nazaj. Kmet pa je ta vinar vrnil, češ, da ga podari „visokoslavnemu davčnemu erarju“. Uradnik, silno zvest, vesten in natančen mož, je s tem prišel v hudo zadrego. Kaj naj stori s tem vinarjem? Končno je šef odločil, da se stvar predloži v razsodilo okrajnemu finančnemu ravnateljstvu. Pa tudi ono ni vedelo, kako rešiti ta redek slučaj. Takoj k seji sklicani uradniki so sklenili to velevažno zadevo predložiti deželnemu finančnemu ravnateljstvu, v nadaljno uradovanje in rešitev. Poročilo o tem je obsegalo 18 pol. Deželno finančno ravnateljstvo je priložilo daljnih 10 pol ter poslala akte višjemu deželnemu ravnateljstvu. Od tam je končno vendar le došla rešitev. Davčnemu uradu se je zaukazalo, da dotičnega kmeta pokliče k sebi in mu vrne podarjeni vinar, ker je to premalenkostno darilo za c. kr. erar. Če bi se velikodušni darovalec ne odzval temu pozivu, naj se ga po orožnikih dovede v davčni urad. Navsezadnje je moralo posredovati še okrajno glavarstvo, da se je kmet oglasil na davčnem uradu, sprejel viner in podpisal pobotnico. Pravijo, da se je takrat uradni šimelj globoko oddahnil za kupon aktov, ki so se tikali enega samega vinarja.

Trgovci mešane

stroke, drogist, kramarji itd. sijajno zaslužijo s prodajo Mastin-a (redilni prašek za živino in perutnino) pri kmetovalcih. — Treba pisati dopisnico na naslov: **lekarinar Trnkoczy, Ljubljana (Kranjsko)** na sledeči način: »Pošljite mi 15 zavojčkov (po 1/4 kg) Mastin-a, obenem veliki lepak, oboje z povzetjem K 30-40 franko poštnina in omot.« 20—11

KARBID

prodaja v vsaki množini Ivan Kovačič, trgovina s steklom v Radgoni.

Posojilnica v Gornji Radgoni

Rentni davek plačuje Posojilnica sama. Daje posojila na vknjižbo, na osebni kredit, na zastave in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji. — Stanje hranilnih vlog nad 5 milijonov kron. — Račun kr. čekovnega urada v Ljubljani št. 10.593

Trgovci in drugi, ki imajo v Nemški Avstriji bodisi za naročeno blago, bodisi kaka druga plačila, se opozarjajo, da lahko nakažejo ta plačila potom Posojilnice. — Račun poštne hranilnice na Dunaju štev. 93.871

obrestuje hranilne vloge po 3 %.

niti lahkoverni in podkupljivi Pariz. Ti politični otročiči zahtevajo, da mora nemškoavstrijska vlada zaradi »itscheov« in »eggov« odkloniti podpis mirovne pogodbe. Le počasi, otroci! Nemška Avstrija ve dobro, kje so jo zadeli mirovni pogoji najbolešneje in to gotovo ni tam, od koder izvirajo slovenski renegate. — Nesramnost pa je, da se ta protest sklicuje na 200 spodnještajerskih občin, ki so podale svoje izjave spodnještajerski „Bauernkommando“. (Kje je to? Morda »Bauernrat« v Apačah?!) S takimi lažmi se zopet sistematično zasleplja nemška javnost, našim penzioniranim nemškutarjem pa se v svetilnici njihovih upov prilije zopet kapljica olja. Naj le gori, mi se tega prav nič ne bojimo.

Španska priznala Jugoslavijo. Kraljevina Španska je uradno priznala Jugoslavijo, ji želela napredek in blaginjo ter izjavila, da hoče živeti z njo v miru.

Nova slovenska šola na meji. Tik pred Cmurekom na desnem bregu Mure na Sladkem Vrhu se začne v kratkem slovenska šola. Prejšnja šulferanjska šola je ponemčila od l. 1886 naprej v tamošnji okolici skoro ves slovenski narod. Za nadučitelja na tej sedaj slovenski šoli je imenovan g. I. Bregant, dosedaj nadučitelj na Koblju pri Konjicah.

Promet s konji. Ministrstvo za prehrano in obnovo dežel, odsek za Slovenijo nam piše: V zadnjem času so razni prekupci nakupili na semnjih veliko število konj ter jih gnali v različne kraje, zlasti pa na Koroško, ne da bi si preskrbeli predpisanih odpremnih izkaznic. Posledica je bila, da so se tem prekupcem zaplenili konji ter posamezniki kaznovali z občutno globo. Trgovci in kmetovalci se opozarjajo, da si v smislu obstoječih določil preskrbijo za vse vrste konj, ki so namenjeni za trgovski promet, vedno odpremne izkaznice, ki jih izdaja odsek za prehrano v Ljubljani.

Razglas. Finančno okrajno ravnanje v Mariboru nas prosi, da objavimo sledeči razglas (vsled pomanjkanja prostora skrajšamo): Vsled odredbe ministrskega sveta v Beogradu se mora pobirati pri uvozu od vsake množine igralnih kart poleg carine tudi žigovina (kolkovna pristojbina) v znesku pet dinarjev v srebru. To žigovino je plačati tudi od vseh kart, ki se tačas nahajajo na ozemlju kraljestva ali ki se proizvajajo na tem ozemlju. Prodajalci igralnih kart, gostilne in kavarne morajo najpozneje do 31. avgusta vse cele, zaprte in še neporabljene igre predložiti davčnemu uradu za mesto Ljubljana, da jih še enkrat kolkuje in da se odmeri žigovina. Kdor bi teh igralnih kart ne predložil, se kaznuje v smislu obstoječih zakonskih določil.

Skrbite za drva in premog. Pričakovati je, da bodo letošnjo zimo nastale razne prometne poteškoče in bo najbrž dobava premoga začasno popolnoma onemogočena. Kdor noče priti v hudo zadrego za kurjavo, bode že sedaj poskrbel za premog, katerega oddaja tudi radgonska aprovizacija (Gospodarska zadruga) oziroma za drva, ki bodo proti zimi še dražja nego so sedaj.

K novice »Za koncert« itd. v 16. številki »Murske Straže« smo dobili sledeče pojasnilo: Čisti dobiček ljudske veselice dne 28. junija pri Genurju v znesku 254 K 30 v se je daroval Ljudski knjižnici v Radgoni. Koncert mariborske Glasbene matice je prinesel 3520 K 60 v čistega dobička; od tega je pripadlo za Slov. pevsko društvo »Zora« v Radgoni 3000 K in za Ljudsko knjižnico 520 K 60 v. Ljudska veselica na Petrov dan v gostilni Vogler je dala čistega dobička 881 K 80 v, ki se je izročil pristojni oblasti za invalidni zaklad.

Krajevne poprave državnih meja iz gospodarskih in drugih važnih vzrokov. V smislu člena 3. II. poglavja mirovne pogodbe za Avstrijo bodo posebne komisije na zahtevo ene udeleženih držav določevale tiste dele mej, ko so označeni kot »črte, ki naj se določijo na licu mesta«, obenem pa bodo pooblašcene, revidirati one dele, ki so že označenih po upravnih mejah. Pri tem se bodo sicer držale kolikor mogoče natančno meje, določene v mirovni pogodbi, vendar se bodo upoštevale različne gospodarske koristi, če bo to komisija spoznala potrebnim. — S to določbo je dana možnost, da se na točkah, kjer v mirovni pogodbi določena meja ni upoštevala gospodarskih potreb in drugih važnih momentov, doseže poprava na licu mesta. Zgodi se lahko, da nova državna meja teče čez polje nekega posestnika in pripade n. pr. večji del Nemški Avstriji, manjši z hišo pa Jugoslaviji. Ta posestnik bo trpel silno škodo. V takem slučaju bi se lahko dosegla poprava meje na licu mesta, in bise tudi ostali del polja priklopil k Jugoslaviji ali obratno. Tako gradivo naj nabirajo občine ter ga pošljejo s vsemi prilogami in prošnjami pristojni politični oblasti.

Društva in prireditve.

Ljutomer. Slovensko pevsko društvo v Ljutomeru proslavlja v nedeljo 17. avgusta t. l. svojo društveno 25 letnico s sledečim sporedom: Ob 10. uri dop. sv. maša za rajne in žive člane društva; ob 11. uri slavnostno zborovanje v šolski telovadnici s poročilom o društvenem delovanju; ob pol 4. uri pop. koncert v telovadnici narodne šole s prijaznim sodelovanjem g. učitelja Antona Nerata, goslarkega umetnika iz Maribora.

Spored koncerta: 1. Dvoržak: Slovanski plesi, op. 46. VII. glasovir, četveročno (g. Ivo Seršen in gdč. Minka Zaherl). 2. Hubad: »Slovenske narodne pesmi.« a) Je pa daví... b) Ljubca povej, povej! c) Škrjanček poje žvrgoli... (Poje meš. zbor.) 3. Sattner: O nevihti. (Poje meš. zbor.) 4. Dvoržak: a) Na begu; b) Prstan; (Ženska dvospeva s spremljevanjem glasovirja.) 5. Ch. de Beriot II. e. Fantasie Ballet op. 105, gosli (g. T. Nerat) s spremljevanjem glasovirja.) 6. F. S. Vilhar: Slovo. (Poje moški zbor z bariton solo (g. Janko Dijak), s spremljevanjem glasovirja.) 7. Dev: »Koroške narodne.« a) Glej, čez jezero, čez gmajnico; b) Pojdem v rute; c) Spov ptice pojo. (Poje meš. zbor.) 8. Foerster: Ljubica. (Poje meš. zbor.) 9. Mokranjac: Srbske narodne pesmi, II. šopek. (Poje meš. zbor.) 10. H. Vieuxtemps op. 38. Balada in poloneza, gosli (g. Nerat) s spremljevanjem glasovirja. 11. F. S. Vilhar: Medjimurski zvuci. (Poje meš. zbor.) 12. Dr. Schwab: Zlata kanglica. (Poje meš. zbor. s spremljevanjem glasovirja in harmonija. — Vstopnina: Sedeži I. vrste 6 K; II. vrste 4 K; III. vrste 3 K. Stojišča 1 K. — Po koncertu v gostilni »Triglav« veselica s petjem, godbo, srečolovom itd. — Slavnost se vrši ob vsakem vremenu. K obilni udeležbi vabi Odbor.

Za »Ljudsko knjižnico« v Radgoni so dalje darovali: č. g. Miroslav Stenad, kaplan, Skale pri Velenju 20 K, vlč. g. Jože Weixl, župnik, Sv. Križ pri Ljut. 20 K, g. Franc Jerebič v Gornji Radgoni 30 K, g. Franc Domajnko, poštni upravitelj v Radgoni 6 K, g. Dr. Jožef Kočar, vladni podtajnik v Sarajevu 50 K. Zbirke č. g. kaplana Mesička in g. nadučitelja Pertla pri Kapeli (imena darovalcev vsled pomanjkanja prostora ne moremo objaviti): 1. zbirka 84 K, 2. zbirka 59 K, 3. zbirka 36 K, 4. zbirka 48 K, skupaj 227 K. Pripravljalni odbor v Radgoni prirejenih koncertov del čistega dobička 774 K 90 v., Hranilnica in posojilnica pri Sv. Juriju ob Šč. 50 K, Kmetško bralno društvo v Vučji vasi 25 K. Vsem darovalcem iskrena hvala! Darovi za »Ljudsko knjižnico« v Radgoni se pošiljajo na naslov g. Alojza Neudauer posoj. tajnika v Gornji Radgoni.

Izobraževalni klub v Radgoni priredi vsakih 14 dni javna ljudska predavanja. Prvo predavanje se vrši v petek dne 22. avgusta ob pol 21. uri v risalni dvorani meščanske šole v Radgoni. Predava g. dr. Radovan Brezčič o grški umetnosti. Naslednja predavanja se objavijo pravočasno, neumorno delovnemu organizatorju je, da se teh predavanj polnoštevilno udeležujejo.

Shod mladeniških Marijinih družb se je vršil v nedeljo, dne 10. avgusta pri sv. Treh Kraljih v Slovenskih Goricah. Radi pomanjkanja prostora hočemo podati samo kratko poročilo o tem shodu, ki je bil sijajen dokaz, da vojna našim mladeničem še ni uropala onih vzorov, ki so pogoj njih srečne bodočnosti. Iz vseh sosednjih župnij so prihiteli skupaj mladeniči k sv. Trem kraljem, da tam izpovejo svoje mišljenje, da dajo duška svojim navdušenosti za dobro stvar. Na zborovanju, ki se je vršilo po pozni sv. maši zunaj pred cerkvijo, je bilo slišati iz ust preprostih kmetijskih mladeničev toliko lepih mislij, da smo se jim morali diviti. Odkrili so svoje široko duševno obzorje v razumevanju vseh perečih vprašanj naše dobe. Sklicatelj shoda in obenem predsednik na zborovanju mlad. Marij. družb je bil č. g. Fr. Gomilšak, župnik pri sv. Benediktu ki ima tudi glavno zaslug, da se je shod tako dobro obnesel. Bog daj temu velezaslužnemu, neumorno delovnemu organizatorju naše mladine še mnogo let plodnosnega delovanja.

Gospodarstvo.

Aprovizacija v Radgoni. Zlobni jeziki so zadaje dni razširili po mestu in okolici vest, da aprovizacija preneha delovati. To je seveda gola izmišljotina brezvestnih ljudi, ki hočejo požrtvovalnemu delu drugih poštenjakov škodovati. V pojasnilo in pomirjenje prebivalstva naj služijo naslednje vrstice. Ko je letos v Radgoni in nje okolici naenkrat zmanjkalo vseh živil, Nemška Avstrija sama ni mogla, jugoslovanske oblasti pa niso hotele pošiljati nobenih, ker ni bilo nobenega trgovca, kateremu bi lahko zaupala blago, da bi ga ne spravil čez mejo v Nemško Avstrijo, bili smo si vsi na jasnem, da je treba ustvariti neko korporacijo, ki bi vzela aprovizacijo v svoje roke in tako odpomogla bedi ljudstva. Vsi smo bili edini v tem, da bi za ta posel bila najprimernejša kaka gospodarska ali konzumna zadruga. Toda take zadruge se ne dajo ustanoviti iz ničesar kar čez noč, potreba oskrbe Radgone in okolice z živili pa je bila skrajna nujna. Zato se je izvolil takoiimenovani aprovizacijski odbor, kateri je obstojal iz 12 uglednih in požrtvovalnih mož kmetškega in uradniškega stanu, kateri naj bi vodil oskrbo z živili tako dolgo, dokler se ne bi ustanovila gospodarska zadruga, katera bi potem ta posel sama prevzela. Kakor hitro se je sredi meseca maja postavil aprovizacijski odbor, je bilo mesto in vsa okolica že v nekaj dneh preskrbljeno z vsemi potrebnimi živili. Dobili smo moko v velikih množinah, sladkor, ameriški špeh in mast, petrolej, žveplenke, sol, premog itd. Mestni peki so dobili toliko moke, da so lahko začeli peči Radgončanom samo še izza predvojnege časa znane žemljice. In tako je posloval ta aprovizacijski odbor na lastno odgovornost

v popolno zadovoljnost vsega mestnega in okoliškega prebivalstva do 31. julija, ko je izročil svoje posle med tem časom že ustanovljeni gospodarski zadrugi. Bodi za ta njihov trud in nesebično požrtvovalnost izrečena na tem mestu vsem članom aprovizacijskega odbora najtoplejša zahvala in priznanje. — Gospodarska zadruga pa vodi in bo vodila aprovizacijo v še večjem obsegu naprej ter se bo poleg nje pečala tudi z drugo trgovino v dobrobit vsega prebivalstva.

Delavske pritožbe.

(Dopis.)

Nedavno se kmetje izrazili v Vašem listu svoje pritožbe; danes pa se oglašamo mi delavci, želarji, dninarji, viničarji, mi proletarci brez doma in zemlje. Če se kmetje hudujejo nad draginjo, kaj šele naj rečemo mi, ki smo brez premoženja in imamo edino glavnico v svojih žuljevih rokah. Kakor kmete, tišči tudi nas težek položaj, katerega ustvarjajo naše neurejene gospodarske, financijelne in politične razmere. Pomisliti samo to: pred vojno so nam plačevali 1 K na dan. Za ta denar smo si lahko nakupili živil, ki danes stanejo kakih 15 K. V resnici pa zaslužimo mi dninarji le 5—6 K dnevno. Pripravljeni smo delati za krono na dan, če nam kmetje prodajo živila po stari ceni: pol kg masti 1 K, belo moko kg 40 v, jajca komat 4 vinarje itd. Če stanejo sedaj živila desetkrat več, kot znaša razmerje med predvojno in sedanjo plačo; če stanejo drva 4—500 K meterski seženj mesto 36 K, kakor so stala pred vojno, tedaj nam mora vsak pravičen in razsoden človek priznati, da se nam godi naše križe in težave. Ob nedeljah in praznikih ter ob slabem vremenu ne zaslužimo ničesar a preživeti se moramo mi in jesti hoče tudi naša družina. Kaj naj rečemo mi k pravičnim cenam obleka? Kako naj mi oblačimo svojo deco? Naše razmere so silno težke in sram bi moralo tiste, ki ničesar ne store, da naše stanje, marveč nam celo sami izpijajo delovno moč, zasledujoč povsodi dobiček in sebične interese. Mi nismo kmetom prav nič nevošljivi, da prodajajo po teh cenah svoje pridelke; radi upoštevamo njihove stanovske težave, ampak zahtevamo odločno, da se tudi nas plača tako, da bomo izhajali brez gladu in bede. — Prosimo Vas, g. urednik, da tudi našim pritožbam odstopite prostor v Vašem listu, ker smo tudi mi člani slovenskega naroda, tudi mi smo obmejni Slovenci, pa hočemo, da sliši slovenska javnost naš glas.

Opomba uredništva. Objavljamo to pritožbo dinarjev in kmečkih delavcev, ker čut pravičnosti zahteva, da se čuje tudi njihov glas. Stem dopisom ni prizadet noben pošten slovenski kmet, ki hoče sam živeti a priznava tudi drugim pravico do spodobnega življenja. Pritožbe delavcev se tičejo le onih, ki samovoljno navijajo cene ter raje odtegnejo živila iz prometa, kot bi prodali z manjšim dobičkom. To je nezdrav pojav, kakor so nezdrave nizke mezde, ki tlačijo revnejše sloje.

Poslano*).

Odprto pismo gg. Urayu in Halbertu, trgovcema z železnino v Radgoni.

Podpisani sem 12. julija nabiral v Radgoni prostovoljne zneske za tombolo »Kmet. bralnega društva« v Vučji vasi, katera je bila v prid invalidom. Vsi so se odzvali prošnji razven gg. Uraya in Halberta, katera dva sta se izrazila, da ne dasta ničesar.

Gospoda, vprašam vaju, kateri denar je doprinesel vajino bogatstvo? Povem vama patetično, da slovenski! Naš kmet, od katerega sta živela in živita, je nosil vama denar, da sta lažje delala za njegovo asimilacijo. Apeliram na vaju, da za take protinarodne elemente ni več mesta v Jugoslaviji, kateri bi propagirali idejo pangermanizma ter odrekli podporo onim, ki so umirali, ko sta vidva bogatela in pa podporo narodu, od katerega sta obogatela.

Janez Ev. Štuhéc,
predsednik »Kmet. bralnega društva« v Vučji vasi.

* Uredništvo v smislu zakona ne prevzame za dopise pod »Poslano« nobene odgovornosti.

Proda se »Ernemann Camera« 6×9 s vso pripadajočo opremo, ali se zamenja z večjim aparatom. Kje, pove upravništvo »Murske Straže«

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Mariboru

Delniška glavnica K 15,000.000.—

Centrala v Ljubljani

Rezervni fondi nad K 4,000.000.—

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun s 3⁰/₁₀ ||
brez odpovedi, proti trimesečni odpovedi s 3¹/₄⁰/₁₀ čistihDaje trgovske in aprovizacijske kredite
— izvršuje vse bančne transakcije —

Ženitna ponudba.

Izučena šivilja, 24 let stara, želi se poročiti s fantom iz boljše hiše enake starosti. Prednost ima čevljar. Ponudbe pod „Hrašenski vrh“ na upravnništvo »M. Straže«.

Kupi se Kupi se

ali vzame v najem posestvo z hišo, ki je primerna za trgovino ali gostilno. Kupi se ali vzame v najem tudi dobro idoča gostilna ali trgovina v Ljutomerski okolici. Ponudbe pod »Trgovec« poštno-ležeče Križevci.

v Radgoni ali v Gornji Radgoni trgovina ali gostilna, tudi hiša pripravna za trgovino ali gostilno, eventuelno posestvo v okolici. Pisma na upravo »Murske Straže«.

Dekle

poštenega značaja, ki zna kuhati, izurjena v gospodinjstvu, vešča slovenskega in nemškega jezika, išče službe vpošteni hiši v Radgoni ali Gornji Radgoni. Naslov pove upravnništvo »Murske Straže«.

Rejenec

15 letni deček ali deklica, se sprejme, pripraven za lahka dela, k mali obitelji na deželo. Prijave pri posestniku **Jožefu Roškar v Noričkem vrhu štev. 67**, pošta Radenci, ali pa v upravnishtvu »Murske Straže«.

Garje,

srebečico, kraste, lišaje uniči pri človeku in živini mazilo zoper srebečico. Brez duha in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo 6 K. Po pošti 7 K, poštne prosto. Prodaja in razpošilja s pošto lekarna Trnkoczy v Ljubljani, Kranjsko. 30—12

Miši - Podgane stenice — ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porablja te moja najbolj preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 6.—, za podgane in miši K 6.—, za ščurke K 6.—, posebno močna tinktura za stenice K 6.—, uničevalce moljev, prašek za uši v obleki in perilu, proti mravljam, proti ušem pri perutnici K 3.—, prašek proti mrčesom K 5.—, mazilo proti ušem pri ljudeh K 3.—, mazilo za uši pri živini K 3.—, tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjadi (uničevalce rastlin) K 3.—. Pošilja po povzetju Zavod za eksport

M. Jünker, Zagreb 46, Petrinjska ulica 3.

Najboljša žgana kava, čaj, čokolada, keksi, bonboni, Schicht-ovo milo, toaletno milo, cikorijo, mandeljne, rozine, po nizki ceni razpošilja po 5 kg trgovina

Angela Čeh-Vršič v Ljutomeru.

Zahvala.

Za vse dokaze iskrenega sočutja ob boleznih in smrti našega ljubega soproga, oz. očeta, gospoda

Leopolda Karbaš-a

posestnika in gostilničarja

izrekamo najpristronejšo zahvalo, zlasti pa za mnogoštevilno spremstvo na njegovi zadnji poti. Posebej se zahvaljujemo preč. g. župniku Kocbeku in pevcem za ginljive žalostinke.

Gornja Radgona.

Žalujoči ostali.

Pridne, poštene slikarske pomočnike

za cerkveno delo sprejme
Vekoslav Mauko
cerkveni in sobni slikar
Radenci.

Drva les (rezan) in deske

v vsaki množini, najboljše cele vagone, kupi

Gospodarska zadruga
za Prekmurje, Mursko polje in Slov. Gorice
r. z. z. o. z.
v Gornji Radgoni.

Prodaja otave.

Županstvo občine Radinci bode vsled ukaza okrajnega glavarstva v Ljutomeru z dne 22. julija 1919, štev. 8387, na prekmurskih travnikih, ki ležijo tostran Mure in se tičejo zemljišč občine Radinci

v nedeljo, dne 17. avgusta 1919

otavo prodajalo. Začetek ob 2. uri popoldan pri Koši.

Župan Zemljič.

Nabirajte

za Ljudsko knjižnico v Radgoni.

REX

priznana najboljše aparate in steklenice za vkuhanje sadja in sočivja itd. ima v zalogi

Ivan Kovačič

trgovina s steklom v RADGONI

POSJOJILNICA V GORNJI RADGONI

registrovana zadruga
z neomejeno zavezo

Hranilne vloge

sprejema od vsakega in njih obrestuje po najvišji obrestni meri. Obresti se pripisujejo koncem vsakega leta brez posebnega naročila h kapitalu. Hranilne knjižice drugih tuzemskih denarnih zavodov se sprejemajo brez vseh stroškov kot hranilne vloge, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so strankam na razpolago položnice kr. poštnege čekovnega urada v Ljubljani štev. 10.593. Rentni davek plačuje Posojilnica sama.

Posojila

daje pod najugodnejšimi pogoji in sicer na vknjižbo po 4⁰/₁₀, na poroštvo po 4¹/₂⁰/₁₀. Izposujuje tudi na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih zavodih prevzema Posojilnica na sebe in dolžnik plačuje svoj dolg pri Posojilnici naprej. Stroški za to ne presegajo nikdar 10 K. Prošnje za vknjižbo novih kakor tudi za izbris plačanih posojil dela Posojilnica brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure

so vsak torek in petek od 9. do 12. ure dopoldne. Ako pa pride na ta dan praznik, uraduje se naslednji dan. Ob uradnih dnevih se sprejema in izplačuje denar. Posojilnica posreduje tudi izplačevanje obresti vojnih posojil brez vsakega odbitka. Sicer pa lahko opravijo stranke vsak dan vse uradne posle in so veljavni, ako njih podpišeta dva v to upravičena funkcionarja.

Pojasnila

se dajajo, prošnje sprejemajo in vsi drugi uradni posli izvršujejo vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do 5. ure popoldne.

Uradni prostori so v lastni hiši,
Gornji Gris štev. 8.